

נעורים בחברה היהודית והנוצרית באירופה הקדם מודרנית

ד"ר טלי ברנר

סמסטר ב', יום רביעי 14:00-16:00 חדר 317א גילמן

שעת קבלה: יום רביעי, בנין גילמן, חדר 498 (רצוי מאוד לתאם מראש!)

כתובת דוא"ל ליצירת קשר: tmberner@gmail.com

תאור הקורס

קורס זה יתמקד בחייהם של בני נוער במרכז ובמערב אירופה בימי הביניים התיכונים ובראשית העת החדשה (1200-1750 לערך). מטרת הקורס תהיה לערוך היכרות עם חייהם של בני הנוער ולהבין כיצד נתפסו הנעורים בעיני בני התקופה. כמו כן, נעמוד על הסוגיות המתודולוגיות וההיסטוריוגרפיות המרכזיות העולות מחקר הנעורים בפרט, וההיסטוריה החברתית בכלל, ונכיר את המקורות הראשוניים מהם ניתן ללמוד על חייהם של בני הנוער.

חומר המקורות

בקורס ייבחנו מקורות ראשוניים שטרם נבחנו בהקשר של חקר הנעורים: חיבורים אוטוביוגרפיים, חוקים, חוזים, ספרות המתארת מנהגים וטקסים, ספרי מוסר והדרכה, ספרי הלכה ועוד, תוך התייחסות בניתוח לאופי הייחודי של הטקסטים השונים. בנוסף נקרא ספרות מחקרית שתתן ביטוי למחקר הנעורים כפי שהתפתח בעשורים האחרונים.

חובות הקורס

יש לקרוא את חומר הקריאה משיעור לשיעור. יש להביא את המאמרים והמקורות הראשוניים לכיתה באופן שיהיו נגישים לעיון ולקריאה במהלך השיעור. חלק מהמקורות יודפסו על ידי המרצה. הנוכחות בקורס הנה חובה. העדרות מהקורס תתאפשר על פי הכללים בתקנון האוניברסיטה.

יש להגיש 6 דוחות קריאה במהלך הסמסטר המבוססים על חומר הקריאה.

בסוף הקורס ידרשו התלמידים לכתוב עבודה מסכמת. תאריך הגשת העבודה יקבע על פי תקנון האוניברסיטה. נושא העבודה יקבע לאחר התייעצות אישית עם המרצה.

ציון הקורס יורכב מ 70% העבודה הסופית 30% דוחות הקריאה והשתתפות פעילה בשיעורים.

תלמידים ותלמידות המבקשים לכתוב עבודה סמינריונית בקורס מתבקשים לגשת למרצה בהקדם.

תאריך הגשת הצעה לעבודה: 1 ביוני 2017

תאריך הגשת העבודה: 2 באוגוסט 2017

מהלך הקורס

שיעור 1 – הקדמה: הנעורים בחברה הקדם מודרנית

סקירת הגישות השונות לחקר הנעורים בחברה הקדם מודרנית:

Krausman Ben Amos 1994

Levi and Schmidt 1997

Corley 2009

שיעור 2 - טקסי מעבר לנעורים: האם יש הפרדה ברורה בין ילדות לנעורים? ומתי נוצרה הפרדה זו?

ויינשטיין תשנ"ה

תא שמע תשנ"ט

גולדין תשנ"ח

שיעור 3 - יחסי הורים ובני נוער: כיצד התעצבה מערכת היחסים בין הורים לבני נוער בשנות הנעורים?

במה היא התייחדה בהשוואה ליחסים בין ילדים להוריהם ובין בנים ובנות בוגרים להוריהם?

מקורות ראשוניים: מובאות מתוך זיכרונות גליקל.

ברקאי תשס"ב

קראוזמן בן עמוס תשס"ב

שיעור 4- ישיבות ואוניברסיטאות: מוסדות דומים ומתחרים? חינוכה של האליטה ומטרותיה.

מקורות ראשוניים: מבחר מתוך: Lynn Thorndick, *University Records and Life in The*

Middle Ages, Norton, 1975

תא שמע תשס"ז

שיעור 5 - חניכה, חיקוי, עצמאות: הכשרה מקצועית בשיטת השוליינות ומקומה בעיצוב המבנה

החברתי והתעסוקתי בימי הביניים ובראשית העת החדשה.

מקור ראשוני: חוזי התקשרות לשוליינות - פ.ה. וועטשטיין, קדמוניות מפנקסאות ישנים, לקורות

ישראל בפולין בכלל ובקראקא בפרט, קראקא תרנ"ב, עמ' 29-30, עמ' 47-48, עמ' 51.

Wallis 2008

שיעור 6 - עבודת בני נוער: סיכונים וסיכויים. היכן עבדו בני נוער ובמה? מה היו הבעיות הייחודיות

בעבודת נערו?

Simonton 2004

Mitterauer 1990

טרפסטר תש"ע

Carlebach 2010

שיעור 7 - נעורים קדושים: הבחירה בחיים דתיים בגיל הנעורים ומקומה של הדת בחיי בני נוער.

מקורות: גיבר מנוזין והרמן, שולמית שחר, גוף ראשון בשני קולות, האוטוביוגרפיות של גיבר מנוזין

ויהודה-הרמן, עמ' 87-34, 169-166

John Reynolds, *A Discourse upon Prodigious Abstinence*

Bromberg 1988

שהם-שטיינר, תשס"ח

שיעור 8 - פריעת הסדר או הפנמה של הסדר החברתי? נערים ונערות במרחב ציבורי, בחגיגות

ובקרנבלים

מקור: רבי יוסף יוזפא שמש, מנהגים דקהילת קודש וורמישא, סימן רכ"ד מנהגי הנערים והנערות בפורים

Zemon Davis 1971

שיעור 9 - אלימות בני נוער: היחס להתנהגות אלימה של בני הנוער והענשה.

מקור ראשוני: פנקס קהילת קרקוב, פ. ה. וועטשטיין, מפנקסי הקהל בקראקא לקורות ישראל וחכמיו, רבניו ומנהיגיו בפולניא בכלל ובקראקא בפרט, תהילה לדוד, ספר זיכרון לדוד קאופמן, כרך א' עמ' 81

שיעור 10- מיניות ואלימות מינית: האמנם עמדה המיניות של בני הנוער בפיקוח המבוגרים? מיניות

של נערים לעומת מיניות של נערות

Roberts and Groenendijk 2004

Cohen 2001

שיעור 11 - חברת הנעורים: האם התקיים שיח עצמאי של בני הנוער?

Harris 2009

שיעור 12 – נישואין: חווית נעורים או אות לסיומם?

מקור: "קידושי שחוק" בספרות השאלות והתשובות ויינשטיין תשס"ז

שיעור 13 - מבט קדימה: על סף הבגרות. מתי ואיך הופכים לאיש ולאשה בוגרים?

Krausman Ben Amos 1994

רשימת הקריאה

מקורות ראשוניים:

גליקל: זיכרונות, תרגמה וההדירה חוה טורניאנסקי, ירושלים תשס"ו

Lynn Thorndick, *University Records and Life in The Middle Ages*, Norton, 1975

פ.ה. וועטשטיין, קדמוניות מפנקסאות ישנים, לקורות ישראל בפולין בכלל ובקראקא בפרט, קראקא תרנ"ב

הנ"ל, פנקסי הקהל בקראקא, לקורות ישראל וחכמיו, רבניו ומנהיגיו בפולניא בכלל ובקראקא בפרט, קראקא תרס"א

John Reynolds, *A Discourse upon Prodigious Abstinence*

שולמית שחר, גוף ראשון בשני קולות, האוטוביוגרפיות של גיבר מנוזן ויהודה-הרמן, עמ' 87-34, -166 169

רבי יוסף יוזפא שמש, מנהגים דקהילת קודש וורמישא, סימן רכ"ד מנהגי הנערים והנערות בפורים

פנקס קהילת קרקוב, פ. ה. וועטשטיין, מפנקסי הקהל בקראקא לקורות ישראל וחכמיו, רבניו ומנהיגיו בפולניא בכלל ובקראקא בפרט, תהילה לדוד, ספר זיכרון לדוד קאופמן, כרך א' עמ' 81
 "קידושי שחוק" בספרות השאלות והתשובות

מקורות משניים

1. Ben Amos Ilana Krausman (1994) *Adolescence and Youth in Early Modern England*, pp. 1-9, 208-235
2. Brumberg Joan, (1988) *Fasting Girls*
3. Carlebach, Elisheva, *Fallen Women and Fatherless Children: Jewish Domestic Servants in Eighteenth Century Altona*, *Jewish History* 24(2010) pp. 295-308
4. Cohen, Elizabeth S. (1991), "No Longer Virgins: Self-Presentation by young Women in Late Renaissance Rome", Migiel, Marilyn and Juliana Schiesari, *Refiguring Women: Perspectives on Gender and the Italian Renaissance*, Ithaca and London, pp. 169-191
5. Corley, Christopher (2009), "On The Threshold: Youth as Arbiters of Urban Space in Early Modern France", *Journal of Social History*, pp. 139-156
6. Davis, Natalie Zemon, (1971) "The Reason of Misrule: Youth Groups and Charivaris in Sixteenth Century France", *Past and Present*, 50, pp. 41-75
7. Harris, Amy, (2009) 'This I Beg My Aunt May Not Know': Youth Letter-Writers in Eighteenth Century England, Peer Correspondence in Hierarchical World, *Journal of Childhood and Youth* 2: 3, pp. 333-360
8. Levi, Giovanni and Jean-Claude Schmitt, (1997) *A History of Young People in the West*, vol. I, introduction, pp. 1-11
9. Mitterauer, Michael, (1990) *Servants and Youth*, *Continuity and Change* 5: 1, pp. 11-38
10. Roberts, Benjamin B. and Leendert F. Groenendijk, (2004) 'Wearing Out a Pair of Fool's Shoes: Sexual Advice for Youth in Holland's Golden Age', *Journal of the History of Sexuality*, 13: 2, pp. 139-156
11. Simonton Deborah, (2004) *Earning and Learning: Girlhood in Pre- Industrial Europe*, *Women's History Review*, 13: 3, pp. 363-386
12. Smith Steven, (1975) *Religion and the Conception of Youth in 17th Century England*, *History of Childhood Quarterly* 2: 4 pp. 493-516
13. Wallis Patrick, (2008) *Apprenticeship and Training in Premodern England*, *The Journal of Economic History*, 68: 3, pp. 832-861

14. בן עמוס, אילנה קרואזמן (תשס"ב) "חליפין בין הורים וצאצאיהם : יומן המכתבים של תומס ברוקבנק, 1671-1709, מירי אליאב פלדון ויצחק חן (עורכים), נשים, זקנים וטף : קובץ מאמרים לכבודה של שולמית שחר, ירושלים, עמ' 121-138
15. ברקאי, רון (תשס"ב) על מות ילדים במגפה השחורה, מירי אליאב פלדון ויצחק חן (עורכים), נשים, זקנים וטף : קובץ מאמרים לכבודה של שולמית שחר, ירושלים, עמ' 67-84 (כולל מקור ראשוני)
16. גולדין, שמחה (תשנ"ח) 'פן יבואו הערלים הללו ויתפשו חיים ויהיו מקויימים בתעתועים': ילדים יהודים ומסיונריזציה נוצרית, ארוס, אירוסין ואיסורים, עמ' 97-118
17. וינשטיין, רוני, (תשנ"ה), ילדות והתבגרות בחברה היהודית באיטליה בראשית העת החדשה : ראשיתו של טקס בר המצווה כטקס מעבר, איטליה י"א עמ' ע"ז-צ"ח
18. וינשטיין, רוני (תשס"ז) נישואין נוסח איטליה : על יהודי איטליה בראשית העת החדשה, ירושלים, עמ' 193-229
19. טרפסטר, ניקולס, (תש"ע), נערות אבודות : סקס ומוות בפירנצה בתקופת הרנסנס, זמנים, 110, עמ' 18-29
20. שהם-שטיינר, אפרים, (תשס"ח), שיגעון, אובדנות, המרת דת וזהות דתית באנגליה בשלהי המאה השתיים עשרה, זמנים 102, עמ' 20-29
21. תא שמע ישראל, (תשנ"ט), טקס החניכה בישראל, מקורותיו, תולדותיו, סמליו ודרכי התפתחותו, תרביץ סח, עמ' 587-598
22. תא שמע, ישראל, (תשס"ז) מקבילים שאינם נפגשים : ישיבות בעלי התוספות והסביבה האקדמית בצרפת במאה ה-12 ובמאה ה-13, ישיבות ובתי מדרשות, עמ' 75-84

קריאה מומלצת לסטודנטים אשר אינם בקיאים בתולדות אירופה בימי הביניים ובראשית העת

החדשה :

ז'ק לה גוף, ימי הביניים בשיאם, תל אביב תשנ"ג
יוג'ין רייס ואנתוני גרפטון, אירופה בראשית העת החדשה, תל אביב, תש"ע